

שביעי של פסח ה'תשע"ט

בסעודת ליל שביעי של פסח, דיבר מהר"י נ"י דיבורים נפלאים מאד מעניני דיומא.

פתח ואמר מהר"י נ"י כתיב הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס (תהלים קיד, ג) ואמרו חכמינו הקדושים מה ראה ארונו של יוסף ראה, שנאמר (בראשית לט, יב) "וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה"; ויש להבין מה ענין זה של וינס החוצה לענין הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס (תהלים קיד, ג) מהו המדה כנגד מדה, ואיזה לימוד יוצא מזה לעובדא ולמעשה.

ויש לומר בזה, על פי דברי רבינו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן נט) שיש זריז ונשכר, ויש זריז ונפסד, זריז ונשכר זה הבעל תשובה שצריך להזדרז מאד לחדש ימיו שעברו בחושך, ולהיות זריז מאד לברוח מכל נכלי ערמימיות הס"מ, כי עליו להזדרז למלאות ימיו שעברו עליו בחושך, וכמו שאמר רבינו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק א' סוף סימן מט) וְאָמַר לַאֲנָשָׁיו בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: אִיר דַארְפְט זִיךְ זֵיעֶר יָאגִין אִיר זָאלְט נָאךְ קֶענִין עֶפִּיס חַאפִּין: [אתם צריכים להזדרז מאד כדי שתוכלו עדיין לתפוס משהו]; וזהו הענין של 'זריז ונשכר' שהאדם מרוויח מאד על ידי מדת הזריזות, כי הוא ניצול מהרשת של היצר הרע והס"מ, וזוכה לסגל לעצמו הרבה מצוות ומעשים טובים. אבל יש 'זריז ונפסד', היינו הצדיק שהולך בדרכי השם יתברך כל ימיו, שהוא דייקא יכול להעלות כל הדברים הגשמיים אל השם יתברך, ואינו מפחד שיתפס ברשת הס"מ, ולכן הוא יכול ללכת בדרך לְאַטִי, ולהעלות כל גשמיות של זה העולם אל השם יתברך, ואם ילך יותר מדי בזריזות הרי יפסיד כל אלו הדברים שהיה יכול להעלות אל השם יתברך.

נמצא שמגלה רבינו ז"ל שבעבודת השם יתברך יש שני מיני דרכים, מצד אחד האדם צריך להיות זריז מאד, לצאת מכל מיני הסתות של היצר הרע, ולא להכנס עמו כלל בשום משא ומתן, וכדברי רבינו ז"ל (ספר המדות סימן ניאוף אות י') לא תכנס עם פתוייך בטוען ונטען וכו'; כי צריך להיות זריז ונשכר ולברוח לגמרי מרשת הס"מ. אבל מצד שני יש לפעמים עבודה של הצדיקים שדייקא יכולים לטפל בגשמיות עולם הזה ולהעלות אותו אל הקדושה, והאדם צריך להיות משכיל מאד על

דרכיו לידע מתי להשתמש עם מדת 'הזריזות והבריחה', ומתי להשתמש עם מדת 'המתינות השהייה', כדי שלא יפסיד העבודות והניצוצות קדושות שהיה יכול להעלות אותם אל שרשם.

ושני מדות האלו אנחנו מוצאים אצל יוסף הצדיק, שמצד אחד היה ידוע איך להעלות תכלית הגשמיות אל עבודת השם יתברך וכדאיתא בספר נועם אלימלך (פרשת בשלח) על הפסוק (שמות יג, יט) "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם", יוסף הצדיק היה לו דרך איך להעלות כל גשמיות עולם הזה אליו יתברך, ומגלה הרבי רבי אלימלך גילוי נורא ונפלא מאד על הפסוק (בראשית לט, יא) "וַיָּבֹא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ", ואיתא בגמרא (סוטה לו:) לעשות מלאכתו עמה ממש, ונראתה לו דמות דיוקנו של אביו; ושואל הרבי רבי אלימלך זי"ע איך יכול להיות דבר כזה שיוסף הצדיק צדיק יסוד עולם יבוא הביתה לעשות מלאכתו עמה? וגם איך שייך שאז נראתה לו דמות דיוקנו של אביו שזה מדריגה נוראה ונפלאה מאד, שאם לא היתה כוונתו לשם שמים לא היה שייך שיתגלה לו אז נשמת אביו הקדוש, אבל הרבי רבי אלימלך זי"ע מסביר שיוסף הצדיק הוא דייקא היה יכול להעלות כל הגשמיות אל השם יתברך, ורצה להראות איך שכל כך חזק בדביקות הבורא יתברך שמו, עד שאין שום דבר שבעולם יכול לנתק אותו מדביקותו, אדרבה הוא התחזק ביותר בדביקות השם יתברך, וראה רק אלקות מכל הגשמיות, שהוא הדרך הנ"ל של זריז ונפסד, כי הבין שיכול להעלות הכל אל הקדושה, וכמו שהיה דרכו של רבינו ז"ל (שבחי הר"ן סימן טז) לבקש מהשם יתברך נסיונות, כדי שיוכל להעלות הכל אל השם יתברך, ואמר שכל זמן שלא יקח ממנו את הדעת הוא בטוח שיעמוד חזק בכל נסיונותיו עיין שם.

וזהו דמות דיוקנו של אביו ראה, היינו שראה את עבודתו של יעקב אבינו, שהיה יכול להעלות הכל אל השם יתברך, וכמו שכתוב וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל וַיִּשָּׂא אֶת קֹלוֹ וַיֵּבְךְּ (בראשית כט, יא) שאצלו היה הכל אור האין סוף, והעלה את כל הגשמיות אל דביקות השם יתברך.

אבל מצד שני תיכף ומיד שראה יוסף הצדיק שהסטרא אחרא רוצה להתאחז בו, וכמו שכתוב וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בבגדו וגו' אז מיד "וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה", כי כשאדם רואה שהס"מ רוצה לתפוס אותו ברשתו אז אסור להכנס בשום טוען ונטען עמו רק לברוח על נפשו ולא לעשות שום שהיות כלל, רק להיות "זריז ונשכר" לברוח משם בכח גדול, וכמו שמצינו גם אצל יעקב אבינו כשלבן הארמי רצה לתפוס אותו ברשתו, וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת לֵב לָבָן הָאֲרַמִּי עַל בְּלִי הִגִּיד לוֹ כִּי בֹרֵחַ הוּא: וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיָּקָם וַיַּעֲבֹר אֶת הַנָּהָר וַיָּשֶׂם אֶת פָּנָיו הַר הַגִּלְעָד: כי הבין שצריך להשתמש במדת הזריזות ולברוח לגמרי מתחת יד לבן הארמי שביקש לעקור את הכל, ועל כן גם יוסף הצדיק בן זקונים של יעקב אביו היה לו שני מדות אלו, וידע איך להשתמש בהם בזמן הנכון, והנה גם אצל משה רבינו מצינו שהיה לו שני מדות האלו, וכמו שכתוב (שמות ב, טו) "וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַּרְעֹה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל

הַבְּאֵר", שמצד אחד ברח מפני פרעה שהוא הסטרא אחרא וגונדא דיליה, ולא עשה שום שהיות כלל, עד שהגיע לארץ מדין, וישב על הבאר, ושם תיכף מצאה את בת זוגו, והעלה משם ניצוצות קדושות, והתחתן עם בת זוגו.

נמצא שאנחנו לומדים מכל הצדיקים האלו שני דרכים בעבודת השם, מצד אחד להיות זריז ונשכר, ומצד שני לא להיות זריז ונפסד, ולפי זה מובן מאד (שמות יג, יט) "וַיַּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ" וגו' שמצד אחד לקח משה רבינו את מדת הזריזות מיוסף הצדיק, ולקח את ארונו כדי להזדרז במצוות, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (סוטה יג.) "חכם לב יקח מצות" זה משה רבינו; שהזדרז לקחת עמו ארונו של יוסף, וקישר עצמו במדת יוסף הצדיק שידע מתי להיות זריז ונשכר ומתי להיות זריז ונפסד.

ואם כן מובן מאד דברי המדרש (מדרש תהלים קיד) הים ראה וינוס, מה ראה ראה ארונו של יוסף, שנאמר אצלו וינס החוצה; כי זה היה כוחו של יוסף הצדיק, בשעה שראה שהס"מ רוצה לתפוס אותו ברשתו, הוא נס וברח החוצה, כי גם בישראל היו אלו שחשבו לחזור ולהלחם עם מצרים ולהכנס עמם בטוען ונטען, אבל משה רבינו הסיע אותם משם והוליך אותם לתוך הים כי צריך לברוח מהם לגמרי.

ולמד הים ממדתו זאת גם כן לנוס מפני הס"מ, משרו של מצרים שרצה אז לדון את ישראל ולקטרג עליהם הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, ולמה להצילם, נמצא שגם להים היה נסיון זאת אם להכנס בטוען ונטען עם הפיטוי של הס"מ או לא.

אבל למד ממדתו של יוסף הצדיק וינס ויצא החוצה וגו', שבשעה שהס"מ רוצה לתפוס את האדם אז הוא מחויב להיות "זריז ונשכר" ולברוח על נפשו, כמו שכתוב אצל יעקב אבינו (בראשית לא, כא) "וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ" וגו', וכמו שעשה משה (שמות ב, טו) "וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַּרְעֹה" וגו', ועכשיו שראה הים ארונו של יוסף, משה רבינו אז מיד הבין שעליו גם כן לנוס ולברוח מפני הקטרוג הזאת, ולהציל נשמות ישראל מרודפיהם.

גם 'נסיון' זה מלשון 'נָס' כי כשיש לאדם נסיון כזו צריך לברוח.

והנה ראוי להתבונן מאיפה יש להצדיקים הכח לנוס ולברוח מהס"מ וחיילותיו הטמאים החזקים מאד ואורבים על בני אדם לתפוס אותם ברשתם, אבל התשובה הוא בדברי המגיד בהגדת ליל פסח, "וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור", והכח של הצדיקים לנוס מה"מ הוא על פי הדיבור, על ידי הדיבור שהם תמיד מדברים אל הקדוש ברוך הוא, ואינם מסיחים דעתם ממנו יתברך כלל, וכמו שכתוב אצל יוסף הצדיק (בראשית לט, ג) "וַיַּרְא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ", ואמרו חכמינו הקדושים (עיין רש"י שם) שם שמים שגור בפיו; כי יוסף הצדיק היה תמיד מדבר עם השם יתברך, ולא הסיח דעתו ממנו יתברך כלל, ועל ידי זה היה לו כח בשעה שבא לידי נסיון מאשת אדוניו, ורצה הס"מ לתפוס

אותו ברשתו, אָז קַיָּם, "וַיָּנָס הַחוּצָה", היינו "אנוס על פי הדיבור" שעם דיבורו הקדוש קיבל כח עצום לנוס מפני נסיון זו ולהציל נפשו מדי שחת.

וזהו הכוונה שבספירת העומר בליל שביעי של פסח, בספירת "**יסוד שבחסד**" ובתיבות "**אתנו – צרורה**", כי **יסוד שבחסד** הוא מדתו של יוסף הצדיק, מידת צדיק יסוד עולם, שגומל חסד עם כל הבריות, ומלמד אותם דרכי הקדושה, ומידת היסוד, והעיקר על ידי "**אתנו – צרורה**" צרורה לשון צרור וקשר, שהאדם מקשר עצמו אליו יתברך, ויודע היטב שהוא יתברך קשור וצרור אתנו בכל עת ורגע, ומיד שהאדם יודע זאת, ומקשר דיבורו אליו יתברך בכל עת, הוא מקבל כח עצום להנצל מכל נסיונותיו, ולהשאר קשור ודבוק בו יתברך.

וכל זה, הוא ׳זה לעומת זה׳ של הסטרא אחרא שמיצר להם מאד כשנשמות ישראל בורחים מתחת ידם, כמו שכתוב (שמות יד, ה) "וַיֻּגַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם וַיֵּהָפֵךְ לְבַב פַּרְעֹה וַעֲבָדָיו אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ" כי להסטרא אחרא צר מאד כשנשמות ישראל בורחים מתחת ידיהם, ועל כן הם מנסים להחזיר נשמות ישראל לתוך רשתם הטמאה, אבל לא עוזר להם כלום, כי נשמות ישראל חזקים באמונתם, ובדיבורם אל השם יתברך, ואדרבה הסטרא אחרא בורחת מהם, וכמו שכתוב (שם כה) וַיֹּאמֶר מִצְרַיִם "אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל" כִּי יְהוָה נִלְחָם לָהֶם בְּמִצְרָיִם, כי הם מבינים שאין להם שום שליטה על נשמות ישראל שהם חזקים מאד באמונתם בהשם יתברך, ולכן (שם כז) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיָּשָׁב הַיָּם לִפְנוֹת בֹּקֶר לְאֵיתָנוֹ "וּמִצְרַיִם נָסִים לִקְרָאתוֹ" כי עכשיו נתבלבלו הסטרא אחרא לגמרי, ולא הועילו לצאת מתחת יד ישראל, רק (שם כח) "וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם וגו׳ לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אֶחָד" כי כשעם ישראל חזקים באמונתם וצועקים בכל פעם אל השם יתברך שיציל אותם משונאיהם, אזי נהפך הגלגל על הסטרא אחרא וגונדא דיליה, ולא נשאר בהם עד אחד.

נמצא שמבואר היטב כל המשך הדברים "הים ראה וינוס" מה ראה, ארונו של יוסף. כי גם לְשָׁרוֹ שֶׁל יַם היה אז נסיון אם להציל נשמות ישראל או לא, אבל מיד שראה ארונו של יוסף ביד משה רבינו ועלה זכותו של יוסף הצדיק שברח מנסיונו של אשת פוטיפר "וַיָּנָס הַחוּצָה" ולא נכנס בטוען ונטען עמה כלל, מזה למד הים סוף גם כן לא להכנס בטוען ונטען עם הס"מ ושרו של מצרים, שרצו לקטרג על נשמות ישראל, רק "הים ראה וינוס", ואז עברו ישראל בתוך הים ביבשה, ונצלו מכל רודפיהם ושונאיהם וזכו לגאולת עולם.

השם יתברך יזכינו להמשיך על עצמינו כל האורות העליונות הנשפעות על נשמות ישראל בליל שביעי של פסח, ונזכה להמשיך על עצמינו הגילוים העליונים שנתגלו אז לנשמות ישראל, והם ילוו אותנו כל השנה, עד שלא יחסר לנו שום דבר לא ברוחניות ולא בגשמיות, ונזכה להכלל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם אמן ואמן.